

De Saambinder

KERKELIJK WEEKBLAD DER GEREFORMEERDE GEMEENTEN

MEDITATIE

Biddag

"Weest in geen ding bezorgd".

Filippenzen 4 : 6a.

Het is wel een buitengewoon treffend woord: weest in geen ding bezorgd. Immers, de *schrijver* van dit woord is een gevangene. Het is de apostel Paulus. Hij zegt in het eerste hoofdstuk, dat zijn banden in Christus openbaar geworden zijn in het ganse rechthuis en aan alle anderen. Het is die gevangenschap van Paulus, waarover wij ook lezen in het laatste hoofdstuk van het boek Handelingen. Nu, als een gevangene de woorden "weest in geen ding bezorgd" schrijft, dan moet er toch wel een bijzondere kracht zijn, die hem zo spreken doet. Wat waren er niet redenen te over voor een gevangene, zeker in die ruwe tijden, zich bezorgd te maken!

Een treffend woord, in de tweede plaats, indien wij letten op de *lezers* van dit woord. Weest in geen ding bezorgd! De Filippenzen, die dit woord lazen, hadden vele redenen, zich ernstig zorgen te maken. Wij lezen toch in 2 Korinthe 8 : 2, dat de gemeenten van Macedonië, en daar behoorde ook Filippi toe, in zeer diepe armoede verkeerden. Zó zwaar waren zij blijkbaar vervolgd geweest, dat zij schier al hun aardse bezittingen waren kwijtgeraakt. Niettemin waren zij boven vermogen gewillig geweest de apostel met hun gaven te steunen. Maar wat dunkt u, lezers, zou het de Filippenzen niet zwaar gevallen zijn, dit woord: weest in geen ding bezorgd?

Een treffend woord, in de derde plaats, indien wij letten op de *tijdsomstandigheden* waarin het geschreven werd. Donker was de toekomst. De

tijden der zware vervolgingen begonnen te naderen. Het ging met de kerk de catacomben in. De vrouw, die het Kindeke gebaard had, moest vluchten in de woestijn. Zware weeën gingen losbreken over de jonge gemeenten. Dit alles overziende, moeten wij ons wel met verwondering afvragen: wat bedoelt de apostel toch met deze woorden, die zo in schrille tegenstelling schenen met zijn persoonlijke nood, met de zorgen van zijn lezers en met de dreiging van de toekomst?

Laat ons eerst eens bezien, wat hij er *niet* mee bedoelt. Zijn woorden "Weest in geen ding bezorgd" willen zijn lezers niet opwekken tot een onheilige zorgeloosheid. Er zijn velen, die van de ene dag in de andere leven als een vlinder fladdert van bloem naar bloem. Onheilige zorgeloosheid vervult het hart van velen. Het is de geest van het "laat ons eten en drinken". Het "morgen sterven wij" komt bij velen zelfs niet in de gedachten. Deze geest wordt door de Schrift veroordeeld. Salomo is duidelijk genoeg: "Ga tot de mier, gij luiaard! zie haar wegen, en wordt wijs; dewelke, geen overste, ambtman noch heerser hebbende, haar brood bereidt in de zomer, haar spijs vergadert in de oogst" (Spreuken 6 : 6-8). Er is dus een heilige en nodige zorg voor de dagelijkse nooddrift, die met getrouwheid de middelen doet waarnemen om die nooddrift te bekomen.

Zo is er óók een heilige en nodige zorg voor de dingen der *eeuwigheid*. Wanneer de apostel de woorden

"Weest in geen ding bezorgd" neerschrijft, bedoelt hij *niet* te zeggen, dat allen die deze woorden lezen, zich nu ook geen zorgen meer behoeven te maken over hun eeuwig wel of eeuwig wee. Integendeel! Voor een onherboren, onbekeerd mens geldt het volkomen *tegendeel* van deze woorden! Voor hem geldt: "Weest in *alles* bezorgd!" Toen de apostel voor de eerste maal het Woord te Filippi predikte, daar aan de rivier waar enige vrouwen, onder wie ook Lydia, bijeen waren, toen riep hij die vrouwen niet toe: Weest in geen ding bezorgd! Neen, toen sprak hij van zonde en genade, van vloek en zegen. Toen schilderde hij de nameloze rampzaligheid van een mens buiten God en Christus, geen hoop hebbende en zonder God in de wereld... Wetende de schrik des Heeren bewoog hij de mensen tot het geloof. En toen enige tijd later de stokbewaarder in datzelfde Filippi een zwaard trok en zichzelf zou hebben omgebracht, toen riep de apostel de zeer bevende en wanhopige man niet toe: Weest in geen ding bezorgd, maar hij wees hem op het geloof in Christus als de enige weg ter zaligheid.

O lezers, als ge voor uzelf belijden moet nog onbekeerd en buiten God te zijn, dan mocht uw toestand u wel de allergrootste zorgen baren! Elk ogenblik kunt ge wegzinken in een einde-loze nacht, elk ogenblik geroepen

INHOUD	pag.
Meditatie:	
Biddag	1
Brekende dijken (3)	2
25 jaar zendingswerk in Izi (Nigeria)	4
Zingen in het dal van Achor (3)	5
Opvoeden tot zelfstandigheid (3)	6
Watersnood in Mozambique... ..	8
Boekennieuws	8
Kerknieuws	8
Berichten	9
Predikbeurten	10

DE SAAMBINDER
Kerkelijk weekblad
der Gereformeerde Gemeenten.

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur: ds. A. Moerkerken.

Bijdragen van medewerkers en boeken ter recensie aan:

ds. A. Moerkerken,
Händelstraat 1,
2901 JC Capelle aan den IJssel,
tel. 010-4472388, fax 010-4472263.

Redacteur: ds. G.J. van Aalst.

Kerkelijk nieuws en berichten aan:

redactie-secretaris: C.G. van Es,
Ronsseweg 527,
2803 ZJ Gouda,
tel. 0182-571292, fax 0182-533928.

*****
Abonnementen, adreswijzigingen,
predikbeurten en beroepingswerk
aan:

De Saambinder - abonnementen,
Postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599.
Postbankno. voor
abonnementsgelden: 64327.

*****
Alle advertenties aan:

Administratie van de Saambinder:
J. Honkoop, Jan Willem Frisohof 53,
2517 LA 's-Gravenhage,
tel. 070-3514465, fax 070-3512718.
Postbankno. 256686.

*****
Correspondentie-adres
Noord-Amerika:

Mr. Clarence Bleeker,
1233 Leffingwell Av, N.E.,
Grand Rapids, Michigan,
U.S.A. 49505.

*****

Abonnementsprijs
bij vooruitbetaling:

voor Nederland: f 24,00 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober
d.m.v. een acceptgiro)

voor het buitenland:

Luchtpost:

Amerika \$ 56,—, Canada \$ 68,—.

Zeepost:

Amerika \$ 49,—, Canada \$ 59,—.

*****

Advertenties f 1,10 per mm.

Familieberichten f 0,85 per mm.

Deze prijzen zijn excl. 17,5% btw.

Advertenties dienen uiterlijk
donderdagmorgen in bezit van de
administratie te zijn.

Faxberichten vrijdag voor 12 uur.

Rouwadvertenties tot uiterlijk
maandagmorgen 12 uur (telefonisch).

De redactie kan niet aansprakelijk
worden gesteld voor de inhoud van de
advertenties en van de ter recensie
aangeboden boeken.

worden voor de witte troon van een
vertoord God, Die u rekenschap vra-
gen zal! Kent ge dat heilige bezorgd
zijn, lezers, over uw staat voor de eeu-
wigheid! De heilige zorg: hoe kom ik
ooit met God verzoend, ooit tot God
bekeerd? Die voortdurende bezorgd-
heid, die u geen rust laat op enige
grond buiten Christus en Zijn borgge-
rechtigheid?

Weest in geen ding bezorgd. Wij za-
gen, hoe treffend deze woorden zijn;
wij zagen ook, wat de apostel er niet
mee bedoelt. Wat wil hij er nu wél
mee zeggen? Hij wil er hetzelfde mee
zeggen als zijn grote Meester in Mat-
theüs 6 : 25: "Zijt niet bezorgd voor
uw leven, wat gij eten, en wat gij drin-
ken zult...". Dit woord geldt Gods kin-
deren. Het geldt de "heiligen in Chris-
tus Jezus, die te Filippi zijn", en
voorts al Gods volk van alle tijden en
plaatsen. Al verkeert dat volk in de
gevangenis (zoals Paulus zelf) of in de
bitterste armoede (zoals de Filippen-
zen) of onder de dreigendste omstan-
digheden (zoals Gods volk in die da-
gen) - dát volk behoeft zich geen zor-
gen te maken! O zeker, zij máken zich
wel vaak zorgen. IJdele zorg doet hen
menigmaal van het heilspoor dwalen.
Zo vaak kunnen zij niet bezien en niet
geloven, dat de Heere voor hen zorgen
zal, dat hun brood zeker zal zijn en
hun water gewis. Zij vrezen vaak als
David in de hand van hun vijanden te
zullen omkomen. Juist daarom is de
vermaning van onze tekst zo nodig.
De apostel wijst hen op de kracht van
het gebed, om nu ook *in alles* (let op

de tegenstelling met het: in geen
ding!) hun begeerten met bidden en
smeken, met dankzegging, bekend te
doen worden bij God, opdat de vrede
Gods, die alle verstand te boven gaat,
hun harten en hun zinnen bewaren zal
in Christus Jezus.

Weest in geen ding bezorgd! Wij le-
ven in de tijd der biddagen. De ge-
dachten gaan vooruit, naar de ko-
mende jaarkring. Hoe zal het gaan,
met land en volk, met kerk en staat?
Hoe zal het gaan, in ons persoonlijk
en huiselijk leven? Er zijn vele zor-
gen, grote zorgen, nationaal, kerkelijk
en wellicht ook in uw persoonlijk en
huiselijk leven. Wij mogen die zorgen
niet weglachen of wegredeneren.
Donker, ontzaglijk donker is de tijd,
angstaanjagend de toekomst. Maar
midden in die donkere en zorgelijke
tijden klinkt het woord van de apostel,
het Woord Góds, en wijst ons op het
enige volk op aarde, dat waarlijk ge-
lukkig is, ja, op de Góds van dat volk,
Die al hun zorg en bekommernis over-
neemt en op Zich neemt, Die in de
donkerste tijden voor hen zorgt en zal
blijven zorgen, Die hen draagt door
het vuur en door het water, door de
bangste weeën en zwaarste oordelen
heen en Zijn bange, bevende volk toe-
roept: Weest in geen ding bezorgd; Ik
zal u niet begeven en Ik zal u niet ver-
laten! Vindt u dat geen gelukkig volk,
om heilig jaloers op te worden?

Capelle a/d IJssel,

ds. A. Moerkerken.

Brekende dijken

(3)

Wat bedoelen we met normen en waarden?

Herhaaldelijk zijn in de beide vorige
artikelen de termen 'normen en
waarden' gevallen. Voor we ons gaan
bezinnen op de vraag waaraan men
zijn normen en waarden dient te *ontle-
nen*, willen we eerst duidelijkheid ver-
krijgen over de vraag wat wij eronder
verstaan. Het Latijnse woord *norma*
betekende oorspronkelijk winkelhaak,
en vandaar regel, richtsnoer. Oudtijds
legde men een winkelhaak om een
hoek om te zien of deze wel zuiver
recht was. Zo krijgt het woord *norma*

een dubbele betekenis: een maatstaf
ter beoordeling, maar ook een richt-
lijn, hoe iets gemaakt of gedaan moet
worden. Het zal duidelijk zijn dat er
veel aan gelegen is, of de 'norma' zélf
wel recht is. Indien dit niet het geval
is, dan zal nóch de beoordeling van
bepaalde handelingen, nóch de hande-
ling zelf recht kunnen zijn. Hier blijkt
het buitengewone gewicht van de
vraag, *welke* norm wij aanvaarden
voor ons handelen!

Waarden zijn iets anders dan normen.
Onder waarden kunnen wij het *doel*

van ons morele handelen verstaan. Maar ook kan men waarden beschouwen als liggend *achter* de normen, als een maatstaf waarmee men het gedrag van zichzelf en van anderen beoordeelt. Men handelt dus volgens een norm *omdat* men iets als een waarde erkent, maar men kan ook zeggen dat men handelt volgens een norm *opdat* men een waarde zou bereiken. Vroeger sprak men ook wel over een *goed*. Een voorbeeld: men kan als norm aanvaarden dat men geen fietsen mag stelen. Nu kan men volgens die norm leven *omdat* het achtste gebod stelen verbiedt. Het leven in overeenstemming met Gods geboden is dan de waarde waaraan de norm wordt ontleend. Men kan echter dezelfde norm hebben *opdat* er een ordelijke samenleving zou ontstaan. Dan is een geordende maatschappij de waarde die het doel vormt van het handelen. Er zijn heel wat waarden op te noemen! We kunnen denken aan gezondheid, vrijheid van meningsuiting, een democratische samenleving... of het dienen van God. De vraag welke waarde men als doel voor zijn handelen beschouwt, hangt natuurlijk af van de vraag welke levensbeschouwing men aanhangt. Terecht heeft J. Douma erop gewezen dat het woord 'levensbeschouwelijk' een ruimere betekenis heeft dan 'godsdienstig'. Een marxist wil van godsdienst niet weten, maar heeft wel degelijk een levensbeschouwing. Zelfs de mens die alleen maar bij de dag leeft, heeft een levensbeschouwing, namelijk die, welke verwoord is in 1 Korinthe 15 : 32: "Laat ons eten en drinken, want morgen sterven wij..."!

Waarom ontleen wij onze normen en waarden?

Niemand kan zonder normen. Ook gedrag dat wij als normloos zouden willen betitelen, heeft meestal een norm, hoe plat en zelfzuchtig die norm ook moge zijn. Wie de Heilige Schrift *niet* aanvaardt als norm voor leer en leven, zal zich een norm zoeken in de mens of in het menselijke. We zien dat rondom ons volop gebeuren. Bijvoorbeeld: men zoekt zijn norm in het *geweten*. Heel vaak wordt in ethische zaken een beroep op het geweten gedaan om een bepaald gedrag te rechtvaardigen. Met name in de medische ethiek komt men dit tegen. Het opmerkelijke verschijnsel doet zich dan echter voor dat de ene arts met een beroep op zijn geweten wél tot abortus provocatus

bereid is - hij wil de vrouw in nood 'helpen'! - terwijl een andere arts daartoe niet bereid is: zijn geweten verbiedt het hem. Dit zou ons moeten leren dat het geweten blijkbaar een onbetrouwbaar kompas is geworden. Daarmee is niet gezegd dat het geen enkele functie meer heeft! Het kan wel degelijk 'medegetuigen', terwijl onze gedachten ons beschuldigen of ontschuldigen: er is kennelijk óók bij mensen 'die de wet niet hebben', een 'werk der wet geschreven in hun harten' (Romeinen 2 : 15). Maar beide verstand en geweten zijn door de zonde 'bevekt' (Titus 1 : 15). Daarom kan voor een christen een beroep op het geweten nooit het laatste beroep zijn. Er is nog een norm bóven het geweten.

Een andere mogelijkheid voor die mens die de Schrift niet wil aanvaarden als norm voor het leven is het zoeken van die norm in het *maatschappelijk algemeen aanvaarde*. Men ontmoet bij een politieke partij als D66 deze wijze van redeneren nogal eens. Men betoogt dan dat de wetgevende macht in ons land - die dus de normen *concreet* maakt en in wetten vastlegt - zich zou moeten richten naar datgene wat in de samenleving breed wordt gedragen. Op grond daarvan acht men het homohuwelijk ethisch aanvaardbaar, maar kinderporno niet. Dit lijkt mij een verschrikkelijk gevaarlijk pad, en wel om verschillende redenen. In de eerste plaats ligt het maatschappelijk aanvaarde *niet vast*: het kan als de wind omslaan en gemakkelijk ontaarden in de 'waan van de dag'. In de tweede plaats kan het maatschappelijk aanvaarde heel gemakkelijk worden *gemanipuleerd* door de media. De praktijk heeft geleerd wat een invloed van een medium als de TV is uitgegaan op de meningsvorming in onze westerse wereld op zedelijk gebied. Zonder de invloed van de TV zouden de dijken nooit zo spoedig en breed gebroken zijn. In sterk verhoogde mate geldt dit van het Internet. Een recent onderzoek wees uit dat in de maand december van het vorige jaar seks het populairste zoekwoord was op Internet. Het voert daarmee de top-100 aan die door een bedrijf elke maand wordt gepubliceerd. In die top-100 staan bovendien nog eens twintig direct aan seks verwante trefwoorden! Trefwoorden, gericht op serieuze informatie, zijn nauwelijks in de top-100 te vinden..., zo berichtte het RD

van 26 januari j.l.. Vervolgens doet zich de vraag voor, wie dan wel *bepaalt* wat maatschappelijk breed wordt gedragen. Worden wij daartoe overgeleverd aan de uitslagen van opiniepeilingen? Dan zijn we nog niet jarig! Tenslotte: wie er enige notie van heeft wat de mens in zijn diepe val is geworden, kan alleen maar *huiveren* bij de gedachte wat die mens in zijn blindheid uiteindelijk allemaal maatschappelijk aanvaardbaar zal kunnen gaan achten. Wie kennis neemt van hetgeen aan ethische beschouwingen soms te berde wordt gebracht, kan alleen het woord van de apostel maar beamen: "Zich uitgevende voor wijzen, zijn zij dwaas geworden" (Romeinen 1 : 22). Zo kon men in het RD van 2 oktober 1999 een uitlating van het D66 kamerlid mr. B.O Dittrich aantreffen. Gevraagd naar zijn mening over polygamie beweerde hij: "Als in de Nederlandse samenleving de mening postvat dat een huwelijk tussen verscheidene personen mogelijk moet zijn, dan zal de democratie op dat moment haar werk doen". Een betere illustratie van hetgeen ik bedoel is niet te vinden dan deze uitspraak.

De Schrift onze norm

Wij zullen daarom nooit onze norm mogen zoeken in iets in de mens - niet in het individu, maar óók niet in de massa. Er is een norm die "zeer vast is" en wij weten dat wij wél doen indien wij dáárop acht geven "als op een licht, schijnende in een duistere plaats" (2 Petrus 1 : 19). Die norm is het profetische Woord. De 66 boeken van de Heilige Schrift "ontvangen wij voor heilig en kanoniek, om ons geloof daarnaar te reguleren, daarop te gronden en daarmee te bevestigen. En wij geloven zonder enige twijfeling alwat daarin begrepen is; en dat niet zozeer, omdat ze de Kerk aanneemt en voor zodanig houdt, maar inzonderheid, omdat ons de Heilige Geest getuigenis geeft in onze harten, dat zij van God zijn..." (Nederlandse Geloofsbelijdenis artikel 5). De Heilige Schrift is de norm voor de dingen die men *gelooven* moet. Dat geloof moet immers, zoals Guido de Brès het zei, naar de Schrift worden "gereguleerd". Maar de Schrift is óók norm voor de dingen die men *doen* moet, voor het handelen dus of de moraal. Treffend drukt dezelfde Guido de Brès dat uit in artikel 25 van zijn belijdenis, waar hij zegt dat wij - hoewel de ceremoniën en figuren van het Oude Testa-

ment opgehouden hebben met de komst van Christus - tóch nog de getuigenissen, genomen uit de Wet en de Profeten, gebruiken, "om ons in het Evangelie te bevestigen, en ook om ons leven te reguleren, in alle eerbhaarheid, tot Gods eer, volgens Zijn wil".

Gods eer onze 'waarde'

Wij zagen hierboven dat het woord *waarde* in de ethiek het doel aangeeft van het morele handelen. Vroeger sprak men ook wel van een *goed*. Wat is nu voor een ware christen de hoogste waarde - of wel het hoogste goed? Voor velen is dat de gezondheid - het is zelfs een bekend gezegde dat gezondheid het grootste goed is. Wij kunnen daar niet mee instemmen. Het is zeker *een* goed. Maar die zijn er meer. Voor een kind des Heeren zal het doel van zijn handelen dienen te

liggen in de ere Gods. Die eer was eenmaal zijn levensdoel bij de schepping. Die eer heeft de mens in de zondeval willen roven. Door die zonde werd hij een 'doel-misser'. Gods herscheppende genade en de wederbarrende kracht van Zijn Geest doet hem echter in beginsel dat levensdoel weer zoeken. In het woord van de apostel: "Hetzij dan dat gijlieden eet, hetzij dat gij drinkt, hetzij dat gij iets anders doet, doet het al ter ere Gods" (1 Korinthe 10:31) ligt het levensdoel en de hoogste *waarde* van een kind des Heeren. In een volgend artikel willen we proberen iets te zeggen over de Heilige Schrift als onze norm en hoe men zich op de Schrift *beroepen* moet - en hoe dat niet moet.

Capelle aan den IJssel,
ds. A. Moerkerken.

'Dit is van de HEERE geschied en het is wonderlijk in onze ogen'

25 jaar zendingswerk in Izi (Nigeria)

Op het grote terrein voor de John Calvin Secondary School in Oswanka zijn duizenden mensen samengekomen. Van heinde en ver. Ze zoeken een plaatsje onder het tijdelijk afdak van bamboe en palmtakken. Het is boeiend even rond te kijken voor de plechtigheid begint. Links mensen in witte overhemden en zwarte broeken. Dat zijn evangelisten, ouderlingen en diakenen. Daarnaast de Bijbelschoolstudenten in hun blauwe truien. Vóór ons de vrouwen, gekleed in hun mooie kleurige gewaden. Daarnaast weer mannen, vrouwen, kinderen, het koor, de genodigden. En daarachter nog rijendik allemaal mensen die geen plaatsje meer kunnen bemachtigen. Sommigen zijn in de laadbak van een lege vrachtauto geklommen om toch maar niets te missen. Het is zaterdag 8 januari 2000. De jubileumdag waarop feestelijk herdacht wordt: 25 jaar zendingswerk in Izi.

Dovenschool

Dan valt ons oog nog op een groepje kinderen die allemaal gekleed zijn in groen-wit uniform. Het treft ons dat deze kinderen alles zo aandachtig observeren en ook op een aparte manier communiceren. Het zijn de kinderen van de dovenschool in Onuenyim-Iseke, een onderdeel van Effatha, een project voor kinderen en volwassenen met een lichamelijke handicap. Samen met hun onderwijzers en begeleiders zullen zij vandaag ook laten zien wat zij geleerd hebben.

Dan wordt het stil. Op authentiek Nigeriaanse wijze heet ds. Ebeke alle aanwezigen hartelijk welkom. Aan de speciale gasten uit Nederland worden extra woorden gewijd. Het zijn ds. en mevr. Sonneveld, evangelist Joh. Commelin, dhr. en mevr. Adriaanse. Met

hen zijn meegekomen dokter T. Dorresteyn en dhr. Van de Brink.

In het openingsgebed vraagt ds. Onwe om de zegen van de Heere over deze speciale herdenkingsdag. Dan zingt het koor een speciale 'welcome song' (welkomstlied).

'Eben-Haëzer'

Ds. Sonneveld, die hier voorheen dienen mocht als zendingspredikant, begint met groeten en felicitaties over te brengen. Vervolgens leest hij een brief voor van mevr. Elshout, wiens echtgenoot ds. Elshout, diverse malen in Nigeria is geweest en tijdens zijn laatste bezoek aldaar overleed. Indrukwekkend besluit zij de brief met de laatste woorden van psalm 90.

Ds. Sonneveld mediteert naar aanleiding van de woorden: 'Eben-Haëzer'

uit 1 Sam. 7 : 1-12, 'Tot hiertoe heeft ons de HEERE geholpen'. Samuël roept het volk op de afgoden weg te doen en zich te keren tot God. Wanneer zij zich vergaderen in Mizpa, waar Samuël voor hen wil bidden, komt dit de Filistijnen ter ore. Zij bereiden zich voor op een strijd tegen Israël, dat hiervan erg schrikt. De kinderen Israëls vragen Samuël tot de Heere te bidden om verlossing. Samuël offert en bidt de Heere, Die hen verhoort en redt uit de hand van de Filistijnen. Voor de redding van het volk Israël was het nodig dat Samuël de Heere een melklam offerde. Wij hebben ook een offer nodig, net als het volk Israël toen. Ook de heidenen weten dat; hoeveel dieren zijn er al niet geofferd? Er is echter één offer dat echt voldoening kan brengen en voor altijd genoeg is, het offer van de Heere Jezus. Kennen wij dat offer?

Behalve dat we op een dag als deze terug mogen zien, moeten we ook opzien, omhoog kijken, naar God, en Hem de dank en eer geven. Niet onze eigen daden centraal stellen, want dan wordt Zijn Naam onteerd. Maar we moeten juist Zijn Naam groot maken. Ook Samuël bracht de dank aan God. Hij richtte een teken op; 'Eben-Haëzer', 'The Stone of Help' (lett. Steen van de hulp). Tot hiertoe heeft de Heere ons geholpen. Ds. Sonneveld vraagt uitdrukkelijk aandacht voor de handhaving van de eigen identiteit van kerk en zending, de schriftuurlijke-bevindelijke waarheid en de levenswandel die daaraan verbonden is.

Terugzien, opzien en vooruitzien op deze dag. We moeten elkaar, ook in de toekomst, tot een hand en een voet zijn. Elkaar ondersteunen, helpen, zodat het Evangelie voortgang mag hebben en verspreid mag worden, tot eer van Gods naam!

Gezamenlijk wordt dan staande Psalm 23 in de Izi taal gezongen. Zo klinkt uit vele monden: 'Iphe kakota ree bu etsoru Chipfu, Jasuwaruroya g'anyi tsoru iya'.

Ds. Iziogo

Na het breken van de traditionele kolanoot en een toespraak van pionier-evangelist J.M. Commelin, hier werkzaam van 1974 tot 1978, zingen medische studenten het lied 'Amazing Grace' ('Genade groot...'). Commelin eindigt met Psalm 118 : 23: 'Dit is van de HEERE geschied en het is wonderlijk in onze ogen'. Daarna geeft ds. Iziogo een overzicht over de jaren

1978-1988. 'Bij het vertrek van evangelist Commelin werd in zes dorpen iedere zondag het Woord gebracht. Na hem werd het werk voortgezet. Vele andere zendingswerkers kwamen, anderen vertrokken weer. Zo bouwde de Heere Zijn koninkrijk in de dorpen. In 1988 waren er 36 kerkjes. In dat jaar vond ook de instituering van de kerk plaats; voor het eerst werden er ouderlingen en diakenen bevestigd. Vijf dagen na de instituering werden voor het eerst twee broeders van de Nigeriaanse kerk, de NRC, bevestigd in het ambt van predikant: D.N. Mbam en K.U.A. Iziogo. In 1987 ontviel ons broeder H.M. Visser en vier jaar later overleed ds. Elshout op het zendingsveld'.

Na een lied van de studenten van de "John Calvin Secondary School" komen de kinderen van de dovenschool aan de beurt. In gebarentaal worden allerlei Bijbelse vragen aan hen gesteld. 'Wie waren de eerste mensen?' Op deze wijze worden ze ook beantwoord. Als zij tenslotte een lied zingen is dat minstens even indrukwekkend als het mooie zingen van het 'Central choir', het grote koor.

Uit alle volken

Evangelist T.J. Rijnveld memoreert de jaren 1988-1999 en typeert die met de woorden uit psalm 75 : 2: 'Wij loven U, o God! Wij loven dat Uw Naam nabij is; men vertelt Uw wonderen'. 'Waren er in 1988 in totaal 27 ambtsdragers, nu mogen er zo'n 90 zijn. En het aantal kerkjes van de Nigeria Reformed Church groeide van 36 tot bijna 80. De Bijbelvertaling in het Izi zal naar verwachting dit jaar klaar komen. Onlangs werd de verantwoordelijkheid van het diaconale werk volledig aan de NRC overgedragen. Ook een mijlpaal in de zelfstandigwording. Op het zendingsveld doet ook de moderne techniek zijn intrede: computers, e-mail en zonne-energie zijn al niet meer weg te denken, terwijl in 1988 voor een telefoongesprek nog een hele dag gereisd moest worden'.

'Alles overziende mogen we zeggen dat wat gedaan mocht worden alleen mogelijk was door Gods genade. Hij zond helpers en voorzag in de middelen. Behalve van de zending van de Gereformeerde Gemeenten werd ook hulp ontvangen van 14 andere donoren. Wat een zegen.

Toch is de grootste gave de Heere Jezus Zelf. Hij is de enige Weg terug tot

God. Om als mens weer verzoend te worden hebben we persoonlijke kennis nodig aan Christus. Kennen we Hem al persoonlijk? Begonnen onder de Izi stam mag het Woord nu gebracht worden onder ongeveer 20 verschillende stammen. Alleen in Abakaliki al komen mensen uit zo'n 17 verschillende stammen naar de Nigeria Reformed Church.

In Openbaring 7 lezen we over een schare die niemand tellen kan uit alle natie, en geslachten, en volken, en talen die voor de troon staan en voor het

Lam en die met grote stem uitroepen: 'De zaligheid zij onze God, Die op de troon zit, en het Lam'. Moge het werk van de afgelopen 25 jaar ook daartoe bijdragen dat de Heere de eer zal ontvangen'.

Na collecte, bekendmakingen en gebed wordt de dag naar goed Afrikaans gebruik besloten met een gezamenlijke maaltijd.

Nigeria,

Wilma Engelbracht, Teunis Rijnveld.

Zingen in het dal van Achor

- zij zal zingen, als in de dagen harer jeugd -

(3)

Zingen: hoe leert men dat? Laten wij eens vanuit Jeruzalem in de richting van de Jordaan reizen. Naar Jericho. Lang geleden werd die stad verwoest. Door Jozua. De woonplaats van Rachab werd een puinhoop. En de Israëliet Achan is gestenigd. Hij heeft van de Heere gestolen. Zoals ieder mens van nature God berooft van Zijn eer. Toch wordt er gezongen, daar in de buurt van die stad die als eerste in het beloofde land werd ingenomen. Hoe kan dat?

Achan scheen een brave Israëliet. Hij zal waarschijnlijk zijn godsdienstplichten getrouw hebben waargenomen. De tabernakel was altijd dichtbij. Met de koren heeft hij niet meegezongen. Dat kwam pas later. Koning David treft daar volgens 1 Kronieken 25 de nodige regelingen voor. De opperzangmeesters Asaf, Heman en Ethan of Jeduthun kwamen uit de stam van Levi. Achan was van Juda.

Hij scheen zijn plichten waar te nemen, zoals velen van ons. De sociale controle was groot. Maar Achan bleek een zondaar; een dief. Ondanks de schone schijn. Wie had dat gedacht? Wat zit er onder óns religieus vernis? In elk geval liet Jozua, de knecht van de Heere, Achan stenigen. Toen heette die plek voortaan "het dal van Achor". Dat herinnerde steeds aan de zonde van Achan.

Niet altijd zingen

Herkennen wij ons in de figuur van Achan? Natuurlijk, er mankeert hier en daar wel iets aan. Maar er valt toch bijna geen vinger te leggen bij ons gedrag. Zijn er ook onder ons niet mensen die alleszins godsdienstig zijn? Onze hand gaat netjes op tijd in de collectezak. Wij zingen luidkeels -

naar de gave die wij al of niet ontvingen - mee met de gemeentezang. Misschien bezoeken wij iedere dinsdag- of woensdagavond trouw de repetitie van het koor. Wij horen bij de kerk.

Mogelijk zeggen wij zelfs: "Ik hoor bij God. Ik dien Hem van ganser harte". Maar is het waar? Er zijn mensen, die kunnen altijd blij zijn en kunnen zingen. Ze weten zich altijd verplicht tot een goed en evangelisch getuigenis. De vrucht van hun leven schijnt soms nog schoner dan die van een arme tobber die maar niet van z'n zondesschuld bevrijd kan worden.

De Heere heeft met ieder van Zijn kinderen een eigen weg. De een wordt meer wettisch geleid, de ander meer evangelisch. Maar er zijn ook en nog altijd mensen die zichzelf bedriegen voor de eeuwigheid. De een door zich over te geven aan lijdelijkheid met een stille gedachte dat het misschien nog weleens goed komt. De ander door het ontbreken van de ware Gods- en zelfkennis. Door de volstreekte afwezigheid van een diep besef van eigen goddeloosheid en rebellie. We kunnen wel blij zingen dan. Maar hebben we ooit ook schuldig leren zwijgen? Hebben we ooit behoefte gekend aan verzoening en verlossing?

Een boze herinnering

Vele jaren na Achan zondigde het hele volk Israël. Zowel het rijk van de twee stammen als dat van de tien stammen. Verschrikkelijk. Na Salomo begon het kwaad in het rijk van de tien stammen met het oprichten van gouden kalveren. Niet om de afgodendienst in praktijk te brengen natuurlijk. Koning Jerobeam had politieke redenen voor het instellen van de kalverendienst. Hij wilde verhinderen dat zijn volk al te vaak de heerlijkheid van de tempeldienst zou zien. Zodat de begeerte om zich weer te begeben onder de davidische heerschappij geen wortel kon schieten. En wat het volk betreft: op deze manier kon het zich toch ook iets concreets voorstellen bij God. Dat scheen wel aardig. De kalverendienst bleek een opstapje naar de afgoden van de heidenen.

De profeet Hosea herinnert al spoedig Israël aan "het dal van Achor". Hij trad op onder de regering van koning Jerobeam II, maar ook nog daarna. Uiterlijk leek alles tijdens het koningschap van Jerobeam II voor de wind te gaan. Er was sprake van een bloeitijd. Maar Israël heeft de belofte van trouw aan God gebroken. Door afgoderij, mogelijk verbonden met sacrale prostitutie roepen zij om het oordeel. Hosea ziet het komen. De bange ballingschap bedreigt zijn volk. Het bij name noemen van het dal van Achor in Hosea 2 : 14 roept Achans zonde weer in herinnering. Die dateert van verre jaren. Eigenlijk wil dat zeggen: Zie je wel: het is nog nooit iets geweest met jullie. Hebben jullie de Heere ooit oprecht lief gehad?

Zingen van vergeving

Hosea spreekt van Gods dreigend, maar rechtvaardig oordeel. "Ik zal over haar" - moeder, het beeld van de ontrouwe - "de dagen des Baäls bezoeken". Hij herinnert ze aan Achans diefstal. Maar daar laat de profeet het niet bij. De God des verbonds zal de getuchtigde lokken en voeren in de woestijn om daar naar haar hart te spreken. En de Heere zou haar "het dal Achor geven tot een deur der hoop".

In dat dal van Achor nu, klinkt gezang. De ontrouwe moeder zingt weer. "En aldaar zal zij zingen als in de dagen harer jeugd, en als ten dage toen zij optoog uit Egypteland." Dat is wat! Zingen in het dal van Achor. Zingen op de plek waar de misdadiger zijn verdiend oordeel voltrokken kreeg.

Dat kan maar één ding betekenen. Dat de Heere die boze, zondige daden, die afgodendienst van Zijn volk, genadig wil vergeven. En dat geldt niet slechts Israël of het rijk van de tien stammen. In Hosea 2 : 14 opent zich een veel breder perspectief. God "beloofd Zijn Kerk te herstellen en overvloedig te zegenen bij de tijd van de Messias", aldus de inleiding op dit hoofdstuk in onze Statenbijbel. "En Ik zal u Mij ondertrouwen in eeuwigheid; ja, Ik zal u Mij ondertrouwen in gerechtigheid en in gericht, en in goedertierenheid en in barmhartigheden."

Leren zingen

Zingen: hoe leert men dat? God geeft genade in het dal van Achor. Hij verschaft hoop aan hopeloze zondaren. Hij opent "een deur van hoop". Dat bood uitzicht door het oordeel heen naar een Messiaanse toekomst. Voor Israëlieten die zich tot het niveau van heidenen hadden verlaagd. Voor heidenen die naar Christus als het "Verbond des volks" vragen en zo Abrahams zaad worden genoemd, en naar de belofte erfgenamen. Voor nette kerkmensen, brave zangers, keurige koorleden die een walg kregen van hun eigen gerechtigheid.

Zingen: hoe leert men dat? God zegt in de Bijbel tot mensen die verdriet hebben over hun zonden en daarom een eeuwig oordeel waard worden dat zij ondanks hun verdriet in "het dal van Achor" zullen zingen. En dan kunnen ze soms niet anders meer. Omdat God het zo waard is. Schor misschien en onvolkomen. Misschien

wel wat vals en niet volstrekt harmonieus. Maar "uit de grond des harten". Dat is een ander zingen dan "de stem in het venster" waarover Zefanja 2 : 14 sprak. Daar ging het over de vijanden van Gods volk. "Vreselijk zal de HEERE tegen hen wezen." Ninevé wordt tot verwoesting. Hier staat een bouwvallig huis. Daar een ruïne. En er zit een vogeltje in het raamkozijn. Of misschien nog een ander dier. In het open gat van het venster. De lege, holle ramen van de verwoeste paleizen van Ninevé. God zou Zijn vijanden verslaan, uitdelgen, in de hel werpen. Dat biedt alleen maar de somberheid van de roerdomp en het gehuil van de nachtuil.

Eeuwig zingen

De ontrouw gewordenen zal zingen als in de dagen harer jeugd. Dat wil zeggen: zoals in de tijd van haar vrijwillige gehoorzaamheid aan Gods geboden. Wie denkt dan niet aan het Paradijs? Waar de mens zonder zonde God mocht verheerlijken, loven en prijzen. Straks zullen er zijn die eeuwig zingen van die overwinning van God op Zijn vijanden. Mensen zoals Achan, die gestolen hebben. Het zijn degenen voor wie sterven eeuwig erven wordt. Omdat de engelen gezongen hebben in de velden van Efratha van vrede en vergeving van zonden om Jezus wil. Gods kinderen, mensen met een nieuw hart, mogen eeuwig, altijd, zonder ophouden, zingen van Gods goedertierenheden.

Apeldoorn,

G. Roos.

Opvoeden tot zelfstandigheid

(3)

Dit laatste artikel over opvoeden tot zelfstandigheid had ook de titel kunnen dragen: 'Onderwijzen tot zelfstandigheid'. Ik wil het namelijk hebben over zelfstandigheid bij het leren op school en thuis. Opvoeden en onderwijzen zijn eigenlijk niet te scheiden, slechts te onderscheiden. Opvoeden heeft altijd een onderwijzend karakter, onderwijs geven is altijd opvoedend van aard!

Zelfstandigheid in het onderwijs

Als u kinderen heeft op de basisschool

of op het voortgezet onderwijs dan weet u dat het woord zelfstandigheid rondzingt door de school. Leerlingen moeten zelfstandig werken, moeten zelfstandig leren. Als we de krant open slaan en lezen over de vernieuwingen in de bovenbouw van het HAVO en het VWO, dan lezen we dat leerlingen actief en zelfstandig moeten leren. Docenten moeten zich anders gaan gedragen, zij moeten omgevormd worden van lesboer naar begeleider, zo lezen wij. Laten we het terrein van de zelfstandigheid in het onderwijs eens nader verkennen.

Zelfstandig werken

In de eerste plaats spreken we in het onderwijs over zelfstandig werken. Hieronder wordt verstaan dat een leerling gedurende een afgesproken periode zelfstandig en dus onafhankelijk van de leraar bezig is met zijn leerwerk. Het inlassen van periodes waarin de leerling zelfstandig werkt is noodzakelijk in het leerproces van een kind. Bij de behandeling van nieuwe lesstof zal de juf, de meester of de leraar eerst uitleg geven. Als hij of zij er iets over gezegd heeft, wil de onderwijsgevende weten of wat hij zegt overkomt bij de leerlingen. Hij zal daartoe vragen stellen, zodat hij door de antwoorden weet of de leerlingen het begrijpen. Hij is in 'interactie' met de leerlingen. Daarna volgt een fase waarin met de nieuwe leerstof geoefend moet worden. Eerst gebeurt dat onder nauwe begeleiding van de leerkracht. Als blijkt dat leerlingen het begrepen hebben, gaan zij verder met het zelfstandig oefenen. Meestal wordt deze periode de 'zelfstandig werkperiode' genoemd. De leerling is bezig de leerstof zich eigen te maken en weet wat hij daarvoor moet doen. De leerkracht kan deze tijd gebruiken om anderen te helpen. Soms duurt zo'n zelfstandig werkmoment maar een kwartier. Het kan ook zijn dat een aantal werktaken opgespaard worden, zodat leerlingen bij voorbeeld een middag zelfstandig kunnen werken. Hierbij krijgt de leerling dan soms ook de vrijheid om zelf te bepalen in welke volgorde de taken gemaakt worden.

Het zelfstandig kunnen werken aan een leertaak vereist een gevoel van bij de leerling dat hij de taak ook daadwerkelijk aankan. Het is een belangrijke zaak dat de draaglast in een juiste verhouding is met de draagkracht. Het gebeurt nog wel eens dat een leerling een opdracht krijgt om zelfstandig te werken aan bijvoorbeeld een werkstuk. Als er geen opbouw in een leertraject heeft plaatsgevonden en ineens zo'n grote opdracht uit de lucht komt vallen, overziet een kind zo'n opdracht niet en weet niet hoe hij het aan moet pakken, wat uit kan monden in een huilbui. De taak kon nog niet zelfstandig volbracht worden. De leerling had meer steun en begeleiding nodig.

Zelfstandig leren

Vooraf de laatste tijd wordt naast zelfstandig werken ook gesproken over het zelfstandig leren. Dit begrip ko-

men we vooral in het voortgezet onderwijs tegen. Bij het zelfstandig leren gaat het erom dat de leerling steeds meer en steeds beter in staat is om zelfstandig een leertaak uit te kunnen voeren. Als een leraar Duits in de brugklas de opdracht geeft een rijtje woordjes te leren, dan moet hij de leerlingen eerst aanwijzingen geven hoe zij dat aan moeten pakken. Als een geschiedenisdocent een hoofdstuk opgeeft voor een repetitie, dan moet een leerling weten hoe hij deze leertaak aan moet pakken. En daar is veel voor nodig. Hoofd- en bijzaken moeten onderscheiden worden. Soms is het verstandig een schema te maken. Het ene gegeven moet uit het hoofd geleerd worden en bij de andere vraag is vooral inzicht nodig. Kinderen moeten leren leren.

Zo'n leerproces verloopt niet als vanzelf. Zo'n leerproces vindt niet onafhankelijk van de docent plaats. Het vereist juist veel inspanning van onderwijsgevend en leerlingen te helpen bij het leren leren. Het vereist het aandragen van de 'gereedschappen' om te kunnen leren. Het vereist kennis van de verschillende manieren om een leertaak aan te pakken. Het vereist de vaardigheid om beste leerstrategie op het juiste tijd te gebruiken. De docent moet daarvoor in gesprek met de leerlingen over de aanpak die gekozen kan worden of gekozen en toegepast is. De leerlingen moeten de 'gereedschappen' om te leren zich eigen maken, zodat zij deze zelfstandig kunnen gebruiken!

Zelfverantwoordelijk leren

Tenslotte wordt gesproken over zelfverantwoordelijk leren. Leerlingen moeten hun eigen leerdoelen kiezen, zo wordt er wel gezegd. Leerlingen moeten zelf kunnen beslissen op welke wijze zij de leerdoelen denken te bereiken. Het klinkt allemaal wel mooi, maar laten we de realiteit niet uit het oog verliezen! Iemand die drs. voor zijn naam heeft staan, staat in de startblokken om zelfstandig onderzoek te gaan doen. Hij moet die zelfstandigheid nog bewijzen! Het zelf kiezen van leerdoelen? De leerdoelen liggen voor het primair onderwijs liggen vast in de kerndoelen. De leerdoelen voor het voortgezet onderwijs liggen vast in de kerndoelen en de examenprogramma's. En toch...

Leerlingen moeten zich verantwoordelijk voelen voor hun eigen leerproces. Uit onderzoek blijkt dat er maar

weinig leerlingen zijn, die zo'n verantwoordelijkheidsgevoel hebben. Er zijn er die zich helemaal niet verantwoordelijk voelen, er zijn er die leren omdat de docent dat van hen vraagt en er zijn er die nauwkeurig uitrekenen dat ze met een 5,45 net genoeg punten hebben om op een 6 uit te komen. De verhouding tussen de getallen van deze groepen leerlingen moet veranderen ten gunste van het zelfverantwoordelijk leren!

Leren vindt plaats in het hoofd van de leerling. Docenten kunnen leerstof aandragen, kunnen 'gereedschappen' aandragen om te kunnen leren, maar het echte leren moet de leerling zelf doen en daar kan een ander in feite niet mee helpen. Een leerling moet gemotiveerd zijn om te leren, hij moet de wil hebben het leerdoel te bereiken, hij moet zich er verantwoordelijk voor voelen. Hij moet het leerdoel als het ware voor zichzelf gaan nemen en er zich voor in willen spannen om het gestelde doel te bereiken.

Docenten kunnen daarbij helpen door overzicht te geven over de leerstof die behandeld zal worden, door concrete leerdoelen en eventueel tussendoelen te formuleren. De school kan daarbij helpen door systemen te ontwikkelen waarbij het niet blijft bij het noteren van een onvoldoende voor een repetitie, maar te verwachten dat er opnieuw geleerd wordt, zodat er een voldoende resultaat behaald wordt. U kunt daar als ouders bij helpen door interesse te tonen voor het leren van uw kind, door in te gaan op vragen en problemen van uw kind met betrekking tot het leren, door verwachtingen te hebben van uw kind, door het bezoeken van de ouderavonden op school, door uw kind verantwoordelijkheid te leren dragen...

Zelfstandigheid

In drie artikelen hebben we nagedacht over het opvoeden tot zelfstandigheid. In de eerste plaats vanuit het opvoedingsdoel van dr. J. Waterink: opvoeden tot een zelfstandige, God naar Zijn Woord dienende persoonlijkheid. In de tweede plaats door het begrip zelfstandigheid in een maatschappelijke context te plaatsen en van daaruit na te gaan wat dit betekent voor de opvoeding in het gezin ten aanzien van het omgaan met waarden en normen. En nu in het derde artikel met een blik op de zelfstandigheid in het onderwijs. De grondtoon in alle bijdragen is geweest dat zelfstandigheid

niet in de eerste plaats gekoppeld moet worden met vrijheid, met autonomie, maar juist verbonden moet zijn aan het leren dragen van verantwoordelijkheid. Als de opvoeding tot zelfstandigheid zo gestalte mag krijgen zal het leiden tot een vrijheid in gebondenheid. En als we zien op onze Schepper komen we niet verder dan zelfstandigheid in afhankelijkheid. En zal ons voortdurend gebed en ver-

wachting zijn:

HEER, ai, maak mij Uw wegen,
Door Uw woord en Geest bekend;
Leer mij hoe die zijn gelegen,
En waarheen G' Uw treden wendt.
Leid mij in Uw waarheid, leer
Ijv'rig mij Uw wet betrachten;
Want Gij zijt mijn heil, o HEER,
'k Blijf u al den dag verwachten.

Apeldoorn,

A. Verweij.

Watersnood in Mozambique...

In Nederland weten we heel goed wat een watersnood is. Nog diep in ons geheugen ligt de watersnoodramp van 1953. Zeer recent heeft Mozambique de ergste watersnoodramp sinds 50 jaar meegemaakt. Dit kwam door een combinatie van ongekende hevige regens, overstromingen van dammen in Zuid-Afrika en een tropische cycloon. Hierdoor verloren meer dan 300.000 Mozambikanen hun huizen, bezittingen, werk en hun oogst. Hoewel het officiële dodental erg meevalt, wordt verwacht dat dit aantal de komende tijd enorm zal groeien door de vermenging van dit water met afvalwater. Hierdoor zullen naar verwachting de reeds geconstateerde cholera, dysenterie en vooral malaria zich over grote delen van het land verspreiden.

Daarom heeft het deputaatschap tot Hulpverlening in Bijzondere Noden besloten ook hier een helpende hand te bieden. In eerste instantie is een bedrag van f 100.000,- beschikbaar gesteld. Inmiddels zijn twee tweedehands boten aangeschaft om de dorpen te bereiken met voedsel en vooral medicijnen. Door het ontbreken van deze medicijnen zijn al heel wat doden te betreuren, vooral onder de kinderen. Verder worden er mensen opgeleid in de dorpen om de gevolgen van de ramp zo klein mogelijk te houden. Dit zijn leden van de kerken, waaronder die van de Igreja Reformada em Moçambique. Met deze kerk werkt het deputaatschap al jarenlang samen in het noorden van dit land.

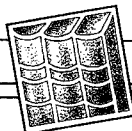
Het ergst getroffen is de provincie Gaza. Alleen al in het Chokwe district in deze provincie is bij meer dan 10.000 gezinnen de oogst verloren gegaan, slechts een maand voor de oogst. Daarom moeten zij zo spoedig mogelijk weer beginnen te zaaien en

te planten, zodra het water zakt. Het gemiddelde gezin heeft 20 kilogram zaad voor bonen en maïs nodig om één hectare te beplanten. Dat is het grootste oppervlakte dat door een ge-

zin kan worden bewerkt. Deze herbeplanting zal half maart plaats moeten vinden. Omdat ook bij veel gezinnen hun landbouwwerktuigen zijn verloren gegaan tijdens de overstromingen moeten ook deze worden vervangen.

Werden wij in 1953 geholpen door het buitenland, nu mogen wij in het buitenland helpen. Landelijk is door de Samenwerkende Hulpverlenings Organisaties (SHO) een actie voor Mozambique gestart. Daarbij mogen wij als Gereformeerde Gemeenten niet achterblijven. We kunnen helpen via de ons geëigende kanalen, de plaatselijke kerken. Daarom vragen wij de kerkenraden/diaconieën en leden als u ook hier wilt helpen om uw gave over te maken op giro 307447 van het Deputaatschap tot Hulpverlening in Bijzondere Noden te Woerden.

J. van Heteren.

BOEKENNIEUWS

Ds. B. v.d. Heiden, Hemels onderwijs. Uitgave Den Hertog-Houten. Gebonden. 130 blz. f 27,50.

In deze uitgave wordt het gesprek van Jezus met Nicodemus n.a.v. Johannes 3 : 1 t/m 21 weergegeven aan de hand van 28 korte meditaties, variërend van 3 tot 6 bladzijden per meditatie.

Zoals de schrijver zelf aangeeft, is het geschreven uit liefde tot Christus en de naaste, met name tot de jongeren die in de branding van deze wereld vol verleidingen en valse godsdienst staan. In deze overdenkingen komt de blindheid van een mens naar voren voor de dingen van het Koninkrijk Gods.

Begeerte naar onderwijs drijft Nicodemus in de nacht naar de Zaligmaker, getrokken door een voor hem verborgen hemelse band. Steeds opnieuw wordt heengewezen naar de noodzakelijkheid van het zaligmakend geloof. Naar dat geloof dat een gave Gods is. De schriftuurlijke plaats van dit geloof komt helder naar voren. Het ware

geloof is geen voorwaarde tot, maar vrucht van de wedergeboorte. Het zaligworden uit genade alleen wordt benadrukt. Nochtans blijft een mens verantwoordelijk. Nooit mag de eis tot bekering en geloof naast ons neer gelegd worden alsof de Heere dan eerst de wedergeboorte moet schenken. Gewezen wordt op wat Augustinus zei: Heere, geef wat U beveelt, want dan zult Ge niet tevergeefs bevolen hebben.

Met instemming hebben wij dit boekje gelezen. Het is vlot en duidelijk geschreven, schriftuurlijk en bevindelijk, zodat het voor verschillende doeleinden gebruikt kan worden. Het leest gemakkelijk, daar een vrij groot lettertype gebruikt is, zodat aanschaf ook door ouderen geen enkel bezwaar behoeft te zijn. Van harte sluiten wij ons aan bij het slot van het voorwoord: mogen deze meditatieve verhandelingen dienen tot de verheerlijking van de Drie-enige God en tot eeuwig nut van de lezer(es). Hartelijk aanbevelen.

Middelharnis,

ds. J. Karels.

KERKNIEUWS

Beroepen:

te Boskoop: ds. W. Visscher te Amersfoort;

te Capelle aan den IJssel-Middelwate-

ring: ds. W.J. Karels te Hardinxveld-Giessendam;

te Gouda: ds. P. Melis te Genemuiden;

te Krabbendijke en te Kruiningen: ds. M. Karens te Werkendam;

te Leerdam: ds. G.J.N. Moens te Mid-
delburg-Centrum;
te Nieuwerkerk: ds. A. Vermeij te
Zwijndrecht;
te Terneuzen: ds. C. Harinck te Hou-
ten.

Bedankt:

voor 's-Gravenhage-Centrum en Zuid
en voor Ridderkerk-Slikkerveer: ds.
C. Harinck te Houten;
voor Nieuw-Beijerland: ds. C. Sonne-
velt te Veenendaal;
voor Nieuwdorp: ds. C.A. van Dieren
te Stolwijk.

WIJZIGING KERKELIJK JAARBOEK

Gemeente Zeist

Per 1 januari jl. heeft de Gerefor-
meerde Gemeente te Zeist een andere
koster, te weten de heer M. Geluk,
Joubertlaan 3, 3701 JT Zeist, tel. 030-
6915746 (zie blz. 319).

DOVENDIENST TE BODEGRAVEN

Ds. A. Bac hoopt op 4 maart D.V.
voor te gaan in een aangepaste kerk-
dienst voor doven en slechthorenden.
De dienst wordt gehouden in het kerk-
gebouw van de Gereformeerde Ge-
meente, Dronensingel 2 en vangt aan
om 15.00 uur. Er is een tolk aanwezig.
Horenden zijn eveneens hartelijk wel-
kom.

VERSLAG afscheidsdienst van ds. R. Kattenberg van Vlissingen

Op zondag 2 januari jl. kwam voor de ge-
meente Vlissingen het moment van af-
scheid nemen van haar predikant, ds. R.
Kattenberg. Na een ambtsperiode van vrij-
wel 4½ jaar (sinds 5 juli 1995) brak een
nieuwe vakante periode aan.

De tekstwoorden van de afscheidsdienst
waren gekozen uit 1 Korinthe 16 vers 22:
"Indien iemand de Heere Jezus Christus
niet liefheeft, die zij een vervloeking, Ma-
ran-atha!" De preek droeg als thema: "De
laatste woorden van Paulus aan de ge-
meente". Dit thema valt uiteen in twee
hoofdpunten, nl.: a. De woorden zijn ge-
drenkt in de liefde; en b. Ze zijn onder-
streept door de ernst.

De woorden van Paulus zijn vol van ver-
maning, gericht tot de gemeente Gods, die
bevekt is door allerlei vorm van zonden.
Waar schortte het ten diepste aan bij de
gemeente van Korinthe? Aan de liefde,
zonder welke men onderling en jegens
God leefde. Paulus pakte daartoe de pen
op, zoals in het 21e vers vermeld staat. Hij
voelt dan de geweldige vraag bij zich le-
ven, of hij wel genoeg gedaan heeft in zijn
ambtswerk. Is hij niet tekort geschoten?
Hij leeft in het spanningsveld tegenover

zijn God. Daarom klinkt zijn uitroep:
"Maran-atha"! De Heere komt! zoals het
genoemd wordt aan het eind van vers 22.
Zo luidt ook vanmiddag mijn laatste
woord tot u als gemeente van Vlissingen.
Ook nu valt hier de scheiding. Het Woord
is verkondigd met alle kracht. Dat was
niet het woord van ds. Kattenberg, het
was Gods Woord. Hoe was u er onder, ge-
meente, jongens, meisjes?

Het gaat de apostel Paulus in alle ernst al-
leen om Hem. Wat een wonder. Het gaat
om Jezus, Die in bitter lijden geleden en
geworsteld heeft; Die afgedaald is in de
zwaarste Godverlatenheid. En dat alleen
opdat mensen, zoals u en ik behouden
konden worden. Mensen zeggen wel eens:
Ik haat God niet. Ze bedoelen het goed,
maar juist vijanden worden met God ver-
zoend. Dat staat ook vanmiddag centraal.
Christus klopt aan uw hart. We kunnen
niet neutraal blijven. Hij is uw Redder of
uw Rechter. Laat u door Hem zaligen.

Na het dankgebed spreekt ds. Kattenberg
de kerkenraad toe. Hij uit daarbij zijn ge-
voelens van liefde en dankbaarheid voor
de goede verhoudingen. Hij geeft dat de
onderlinge liefde blijve. Dat was steeds tot
vreugde. De Heere zij u tot een Sterkte en
een blijvende Toevlucht.

Ook de koster en zijn helpers, evenals de
organisten worden het nodige gewenst bij
hun werk. De kerkelijke verenigingen en
commissies worden eveneens 's Heeren
zegen gewenst. De catechisanten krijgen
de raad: "Houdt Gods Woord toch vast.
De Heere wacht om genadig te zijn".

Gemeente, ik heb altijd Jezus gepredikt.
Een mens komt daarbij tegenover zijn be-
perkingen in alles te staan. Dank voor de
onderlinge liefde ook in de persoonlijke
contacten met mijn vrouw en mij. De ge-
nade van de Heere Jezus Christus zij en

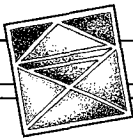
blijve met u.

Daarna spreekt ds. J.J. Tanis de schei-
dende predikant toe namens Classis en
Particuliere Synode. Alles heeft zijn be-
stemde tijd. Zo komen en gaan Gods
knechten. Hij bedankt voor de goede
wijze van samenwerken binnen classis en
consulentgemeenten. U mag terugkeren
naar uw vorige standplaats. De Heere zij u
daarbij tot een voor- en achtertocht. Een
dienaar gaat, maar het Woord blijft en de
Heere zal doen wat Hem behaagt. De af-
scheidstekst was een eerlijke en ingrij-
pende prediking vanmiddag. Hartelijk
sterkte in de Heere toegebeden.

Tot slot spreekt oud. Q.L. Hage de ver-
trekkende predikant toe namens de ge-
meente en kerkenraad. Het afscheid is nu
werkelijkheid geworden. De Heere heeft
het zo geleid. We danken u voor al uw
werk in de gemeente ondanks soms moei-
lijke lichamelijke omstandigheden. Er zijn
banden gesmeed door de vele bezoeken
en contacten. Steeds was uw vraag: "Hebt
u de Heere lief?" We zijn de Heere dank-
baar, omdat Hij middels u met Zijn Geest
heeft gewerkt. U deed niets liever dan
elke zondag het Woord uitdragen. De pre-
diking van de eerste Adam tot de Laatste
Adam met de rijkdom in Christus blijft.
Ds. heeft zo'n 400 preken gehouden in
Vlissingen. Wat doen wij ermee? Zijn
Woord zal niet ledig wederkeren. We bid-
den de Heere om Zijn zegen over dit alles.
We bedanken ook mevr. Kattenberg voor
haar aandeel in dit alles als predikants-
vrouw.

Vervolgens wordt ds. met zijn echtgenote
toegezongen Psalm 119 vers 45, waarna
de predikant voor het laatst over de ge-
meente de zegen uitspreekt.

C. Janse, scriba.

BERICHTEN

ZENDINGSVOND TE ERMELO

De zendingscommissie van Ermelo heeft
voor D.V. vrijdag 3 maart 2000 de jaar-
lijkse zendingsavond georganiseerd. Dhr.
W. Remijn, lid van het Deputaatschap
Zending Geref. Gemeenten, hoopt te spre-
ken over het thema "Visitatieris naar
Irian Jaya". Hij zal dit doen mede met be-
hulp van dia's. Deze avond wordt gehou-
den in de vergaderzaal van de Eben-Haë-
zerkerk, Hanengewei 69, te Ermelo, en
staat onder leiding van ds. L. Blok. Aan-
vang 19.30 uur. We nodigen u uit om op
deze zendingsavond in ons midden te zijn.
Ook de kinderen zijn hartelijk welkom.

STUDENTENKRING EDE-WAGENINGEN

De eerstvolgende kringavonden worden
gehouden op D.V. 7 maart en 21 maart.

Voor informatie kan men terecht bij: Ri-
neke Visser, tel. 0318-610686.

JBGG +23 WINTERCONFERENTIE 2000 'Het geheim van het gebed'

D.V. 10 en 11 maart in Amerongen!

Op vrijdagavond spreekt ds. J.B. Zippoo
over 'Leer ons bidden' en op zaterdag ds.
G.J. van Aalst over 'Waarom is het gebed
nodig?'

Aanvang vrijdagavond 19.30 uur. Opgave
en informatie bij JBGG, tel. 0348-489948.

CONTACTGROEP LOM/MLK VAN HELPENDE HANDEN

Houdt opnieuw haar voorjaarsbijeenkom-
sten voor ouders van kinderen die het spe-
ciaal onderwijs bezoeken of bezocht heb-
ben. We willen met elkaar van gedachten
wisselen over *verwerking en acceptatie*.

Een ouder geeft een korte persoonlijke impressie. Daarna gaan we in gespreks-groepen uiteen om in kleiner verband na te denken over het thema.

Er is gelegenheid gebruik te maken van een broodmaaltijd.

We hopen u te ontmoeten D.V. 11 maart 2000 in Nunspeet of D.V. 25 maart 2000 in Rotterdam. Om 9.45 uur is er koffie en om 12.30 uur hopen we het programma af te sluiten en de broodmaaltijd te beginnen. Reeds betrokkenen ontvangen een schriftelijke uitnodiging. Andere belangstellenden kunnen zich opgeven door te bellen naar het Landelijk Bureau van Helpende Handen, tel. 0348-489970.

DATHEEN SAMENZANGAVOND T.B.V. HET DEPUTAATSCHAP VOOR ISRAËL

Op D.V. zaterdag 11 maart a.s. organiseert stichting 'Musica Sacra' een Datheen samenhangavond in de St. Maartenskerk te Zaltbommel. Het programma zal hoofdzakelijk bestaan uit het gemeenschappelijk zingen van de eeuwenoude psalmberijming van Petrus Datheen. Opening, appèlwoord en sluiting wordt verzorgd door ds. W. Silfhout uit Hendrik Ido Ambacht. Pieter Heykoop uit Yerseke bespeelt het orgel. De toegang is vrij. Er zal wel een collecte worden gehouden, waarvan de netto opbrengst is bestemd voor bovengenoemd Deputaatschap. Aan de uitgang een collecte ter bestrijding van de onkosten. Jong en oud hartelijk welkom. Aanvang: 19.30 uur.

DEPUTAATSCHAP VOOR DE EVANGELISATIE

Het deputaatschap Evangelisatie is voornemens opnieuw een folder van de serie "Heilsfeiten" uit te geven. Een folder voor Pasen, met de titel: "De dood is overwonnen".

Het besteladres is: dhr. A.E. Schouten, St. Francisbaai 38, 2904 AD Capelle a/d IJssel, tel./fax: 010-4505995, e-mail: a.e.schouten-evang.gg@rdnet.nl

De bestellingen dienen uitsluitend schriftelijk en uiterlijk 23 maart bij bovenstaand adres te zijn.

De prijs per folder bedraagt f 0,10 per stuk (incl. BTW). Een eigen opdruk op de achterzijde is mogelijk vanaf 120 gld excl. BTW voor 1000 exemplaren, per 1000 exemplaren meer telkens 35 gulden hoger. Opnieuw een folder waarin ons ontkerstende volk in aanraking kan worden gebracht met Gods Woord. Moge de Heere het zegenen.

HELPEDE HANDEN

Vereniging Gehandicaptenzorg van de Gereformeerde Gemeenten Vooraankondiging

Helpende Handen houdt D.V. zaterdag 15 april 2000 haar voorjaarsledenvergadering in het Van Lodensteincollege, Utrechtseweg 228 te Amersfoort over het thema *Keuzevrijheid: wie kiest er?* Ontvangst met koffie: 9.45 uur. De vergadering duurt van 10.15 - 15.30 uur. Nadere informatie volgt.

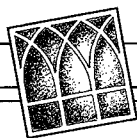
burg-Zuid 9.30 en 14.00 uur leesdienst en 18.30 uur ds. van Gelder; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur ds. J. Karels; Moerkapelle 9.30 (H.D.) en 18.30 uur ds. Paul; Nieuw-Beijerland 15.00 uur ds. Silfhout; Nieuwer ter Aa 19.00 uur ds. C. Harinck; Nijkerk 9.30 en 18.30 uur ds. Beens; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. Meeuse; Oostkapelle 14.30 uur ds. Tanis; Opheusden 10.00 en 18.30 uur ds. J. Karens; Oudewater 9.30 en 15.00 uur dhr. de Wit; Puttershoek 10.00 en 16.30 uur ds. Baaijens; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. van Aalst; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. Kleppe en 14.30 uur leesdienst; Rotterdam-Alexanderpolder 15.00 uur ds. W. Harinck; Rotterdam-Centrum 10.00 en 17.00 uur ds. Mijnders; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 en 16.00 uur dhr. Brugge; Rotterdam-Zuid 19.00 uur ds. Schot; Rotterdam-Zuidwijk 19.00 uur ds. Golverdingen; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. F. Mulder; Sint Philipsland 9.30 (H.A.) en 18.30 uur ds. de Jongste; Soest 19.00 uur ds. Visscher; Spijkenisse 10.00 en 16.30 uur ds. F. Harinck; Sprang Capelle 14.30 uur ds. Verweij; Stolwijk 10.00 en 19.00 uur ds. van Dieren; Terwolde-De Vecht 14.30 uur ds. L. Blok; Tholen 10.00 en 14.30 en 18.30 uur leesdienst; Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur ds. Verweij; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. Mouw; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. van Krimpen; Utrecht 10.00 en 16.30 uur leesdienst; Veen 9.30 en 18.30 uur ds. van Dijk; Veenendaal 9.30 en 17.00 uur ds. Sonneveld; Waarde 9.30 en 14.00 en 18.00 uur leesdienst; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. Honkoop; Werkendam 10.00 en 18.30 uur ds. M. Karens; Woerden 10.00 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. v/d Poel en 14.00 uur leesdienst; Zeist 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Zoetermeer 10.00 en 16.30 uur ds. Boogaard; Zwijndrecht 9.30 en 16.30 uur ds. Vermeij; Zwolle 9.30 en 19.00 uur dhr. Tuinier.

DINSDAG 7 MAART 2000

Boskoop 19.30 uur ds. Bac (uitzenddienst fam. W. Rijnveld); Dirksland 19.30 uur ds. den Boer (bijbellezing); Mijdrecht 19.30 uur ds. Baan.

WOENSDAG 8 MAART 2000 (BIDDAG)

Aagtekerke 9.30 en 14.30 en 19.00 uur ds. Neele; Aalburg 9.30 en 15.00 en 19.30 uur ds. de Pater; Alblasserdam 14.30 en 19.30 uur ds. B. v/d Heiden; Amersfoort 14.30 en 19.30 uur ds. Visscher; Arnhem 14.30 en 19.30 uur ds. Kattenberg; Barneveld 9.30 en 14.00 en 19.30 uur ds. Hogchem; Beekbergen 14.30 en 19.30 uur ds. Schreuder; Benthuizen 9.30 en 16.30 uur ds. Gunst; Berkenwoude 9.45 uur ds. Visscher en 19.30 uur ds. C. Harinck; Bodegraven 10.00 en 14.30 en 19.00 uur ds. Bac; Capelle a/d IJssel-Middelwatering

PREDIKBEURTEN

ZONDAG 5 MAART 2000

Aagtekerke 9.30 uur (H.A.) en 19.00 uur ds. Neele en 14.30 uur leesdienst; Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. de Pater; Aalst 14.30 uur ds. W.J. Karels; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. v/d Heiden; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. Visscher; Apeldoorn 10.00 en 17.00 uur (H.D.) ds. v/d Net; Arnhem 10.00 en 16.00 uur ds. Kattenberg; Barneveld 9.30 en 19.00 uur ds. Hogchem; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur ds. Schreuder; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur ds. Gunst; Berkenwoude 19.00 uur dhr. de Wit; Bodegraven 10.00 en 18.30 uur ds. Bac; Breda 18.00 uur ds. A.B. v/d Heiden; Capelle a/d IJssel-West 10.00 en 17.00 uur leesdienst; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. den Boer; Doetinchem 9.30 en 15.00 uur leesdienst; Dordrecht 10.00 en 17.00 uur ds. P. Mulder; Drachten 19.00 uur ds. Melis; Eindhoven 10.00 en 15.00 uur ds. A.B. v/d Heiden; Enter 14.30 uur ds. v/d Net; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. L. Blok; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur ds. Melis; Goes 9.30 en 14.00 uur leesdienst en 18.00 uur ds. Moens; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds.

Golverdingen; Gouda 9.30 uur ds. Moerkerken; 's-Gravenhage 10.00 (Centrum) en 16.30 uur (Zuid) ds. van Ekeveld; 's-Gravenpolder 9.30 en 18.00 uur ds. Schipper en 14.00 uur leesdienst; 's-Gravenzande 9.30 en 15.30 uur ds. Driessen; Groningen 10.00 en 16.00 uur ds. Vreugdenhil; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik Ido Ambacht 10.00 en 16.30 uur leesdienst; Houten 11.00 en 16.30 uur ds. C. Harinck; Kampen 15.00 uur dhr. Tuinier; Kamperland 15.00 uur ds. Schipper; Kapelle-Biezeling 9.30 (H.A.) en 18.00 (H.D.) ds. Hofman en 14.00 uur leesdienst; Klaaswaal 18.30 uur dhr. Brugge; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. P. Blok; Krabbendijke 14.00 uur (H.D.) ds. Hofman; Krimpen a/d IJssel 10.00 en 16.30 uur ds. Schot; Leiderdorp 18.00 uur ds. Baan; Lelystad 19.15 uur ds. Vreugdenhil; Lisse 10.00 en 16.00 uur leesdienst; Marknesse 19.00 uur ds. Meeuse; Meeuwen 14.30 uur ds. de Pater; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur ds. van Gelder; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. Tanis en 14.00 uur leesdienst; Middel-

10.00 en 19.45 uur ds. Baaijens; Capelle a/d IJssel-West 9.30 uur ds. W.J. Karels, 14.30 en 19.45 uur ds. Moerkerken; Doetinchem 14.30 en 19.30 uur ds. Driessen; Dordrecht 10.00 en 15.00 uur ds. P. Mulder; Emmeloord 9.30 uur ds. L. Blok en 19.30 uur ds. Baan; Enter 9.30 uur ds. v/d Net en 19.30 uur leesdienst; Ermelo 14.30 en 19.30 uur ds. L. Blok; Genemuiden 9.30 en 19.30 uur ds. Melis; Goes 9.30 en 14.30 en 18.30 uur ds. Moens; Gorinchem 15.00 en 19.30 uur ds. Golverdingen; Gouda 15.00 en 19.30 uur ds. F. Harinck; 's-Gravenpolder 9.30 en 14.00 en 18.00 uur ds. Schipper; Groningen 14.30 en 20.00 uur ds. Vreugdenhil; Hardinxveld-Giessendam 14.30 en 19.30 uur ds. W.J. Karels; Hendrik Ido Ambacht 10.00 en 15.00 en 19.30 uur ds. Silfhout; Houten 10.00 en 15.30 uur ds. C. Harinck; Kampen 9.30 uur ds. Mondria en 17.00 uur ds. Melis; Kapelle-Biezeling 9.30 uur leesdienst, 14.00 uur ds. Hofman en 18.30 uur ds. de Jongste; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.30 uur ds. P. Blok; Kortgene 14.30 uur dhr. Tuinier en 18.30 uur dhr. de Wit; Krimpen a/d IJssel 9.30 en 15.00 en 19.30 uur ds. Schot; Kruiningen 9.30 en 18.00 uur ds. den Boer en 14.00 uur leesdienst; Leiderdorp 14.30 en 19.30 uur ds. Boogaard; Lemmer 10.00 uur ds. Vreugdenhil en 19.00 uur leesdienst; Lisse 10.00 en 16.00 uur ds. Baan; Marknesse 9.30 en 14.30 uur ds. van Krimpen; Meliskerke 9.30 uur dhr. Tuinier en 19.00 uur dhr. Brugge; Middelburg-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. Tanis en 14.00 uur leesdienst; Middelburg-Zuid 9.30 en 19.00 uur ds. van Gelder en 14.00 uur lees-

dienst; Nieuwdorp 9.30 uur leesdienst, 14.00 uur dhr. Brugge en 18.30 uur dhr. Tuinier; Nieuwerkerk (Zld.) 9.30 en 15.30 uur ds. de Jongste; Nijkerk 14.30 en 19.30 uur ds. Beens; Nunspeet 14.30 en 19.30 uur ds. Meeuse; Oostkapelle 9.30 en 19.30 uur (herdenking 100-jarig bestaan) ds. Paul; Opheusden 10.00 en 19.00 uur ds. J. Karens; Rhenen 14.30 uur ds. F. Mulder en 19.30 uur leesdienst; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. van Aalst; Rijssen-Noord 9.30 en 19.30 uur ds. Kleppe; Rijssen-Zuid 9.30 uur ds. Driessen en 19.45 uur ds. Sonneveld; Scherpenzeel 10.00 en 19.00 uur ds. F. Mulder; Stolwijk 10.00 en 19.00 uur ds. van Dieren; Terwolde-De Vecht 9.30 uur ds. Schreuder en 19.30 uur ds. van Krimpen; Tricht-Geldermalsen 19.30 uur ds. Verweij (bijbellezing); Uddel 10.00 en 19.30 uur ds. Mouw; Utrecht 14.30 en 20.00 uur ds. A.B. v/d Heiden; Veenendaal 9.30 en 17.00 uur ds. Sonneveld; Waarde 9.30 en 18.00 uur ds. Hofman en 14.00 uur leesdienst; Waardenburg 14.30 en 19.30 uur ds. Mondria; Wageningen 14.30 en 19.30 uur ds. Honkoop; Werkendam 10.00 en 15.00 (H.D.) en 19.30 uur ds. M. Karens; Woerden 10.00 en 19.30 uur ds. W. Harinck en 14.30 uur ds. Bac; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. v/d Poel en 14.00 uur leesdienst; Zeist 10.00 en 19.30 uur ds. van Eckeveld; Zwijndrecht 14.30 en 19.30 uur ds. Vermeij; Zwolle 9.30 uur ds. Beens en 19.30 uur leesdienst.

DONDERDAG 9 MAART 2000

Axel 15.00 en 19.00 uur ds. v/d Net (bid-dag); Dinteloord 10.00 en 19.00 uur ds. de

Pater (bid-dag); Naaldwijk 19.45 uur ds. Baan (Herv. Centrum De Kandelaar); Puttershoek 19.30 uur ds. Sonneveld; Scherpenisse 19.30 uur ds. M. Karens; Terneuzen 15.00 en 19.15 uur ds. J. Karels (bid-dag).

VRIJDAG 10 MAART 2000

Den Helder 19.30 uur ds. van Dieren.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN Alkmaar:

Evangelist L. Versteeg; diensten iedere zondag om 10.00 en 17.00 uur. Kerkgebouw "t Wuiver 2-a", Oudorp NH, gem. Alkmaar.

Amsterdam:

Evangelist G. Baan; "Bij Simon de Looier", Looiersgracht 70; diensten iedere zondag om 10.30 uur.

Emmen:

Evangelist C. van Drunen; diensten iedere zondag om 9.30 en 15.30 uur. Kerkgebouw Prinsesselaan 61, Emmen.

Leeuwarden:

Evangelist G. van de Breevaart; diensten iedere zondag om 9.30 en 16.00 uur in de kerk van de Zevende Dags Adventisten, Eeskwerd 1.

Merksem:

Evangelist J. Witte; Prot. Kerk, Oude Barreellei 64; diensten iedere zondag om 10.00 en 17.00 uur.

Tilburg:

Evangelist H.J. v.d. Boogaart; Offenbachstraat 105-107; diensten iedere zondag om 10.00 en 18.30 uur. Bijbelstudie: iedere woensdagavond om 20.00 uur.

ADVERTENTIES

De kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente te Waarde geeft met ontroering kennis van het overlijden van de heer

MARCELUS KOEMAN

op de leeftijd van 82 jaar.

Hij mocht de gemeente van 1962 - 1984 in liefde en getrouwheid dienen als diaken.

De HEERE vertrooste en sterke zijn vrouw, kinderen en (achter)kleinkinderen in dit smartelijke verlies. Hij heilige deze ernstige roepstem aan ons aller hart.

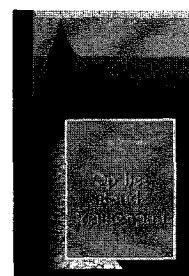
Namens de kerkenraad van de
Gereformeerde Gemeente te Waarde:
ds. H. Hofman, preses
G. van Veldhuisen, scriba

Op 15 maart 2000 verschijnt een boek van ds. Van der Net met gehouden preken over de 7 kruiswoorden. Ds. Van der Net heeft het boek belangeloos ter beschikking gesteld *ten behoeve van het nieuwe orgel van de Gereformeerde Gemeente van Apeldoorn*. De lijdenstijd is een belangrijke tijd. Christus en Dien gekruisigd is toch het fundament van de hele Bijbel. Er zijn over de zeven kruiswoorden niet veel preken beschikbaar. Daarom verwachten wij veel interesse voor dit boek. Mede omdat er van ds. Van der Net tot op heden weinig beschikbaar is.

Bestellingen kunnen gedaan worden bij P.A. Weststrate door per boek f 24,95 + f 5,- verzendkosten over te maken op girorekening 4453285 t.n.v. Orgelfonds Gereformeerde Gemeente Apeldoorn. Over grotere hoeveelheden of informatie tel. 055-3669836.

Te huur: Vrijstaande woning, 9 pers., van 5-8 t/m 19-8, nette bew. vereist. In Hollandscheveld, Drenthe. Tel. 0528-342940.

OP HET ALOUDE KERKENPAD

Ds. E. Venema

Meer dan 40 jaar betrad ds. Venema als dienaar des Woords het kerkenpad en talrijk waren de pastorale ontmoetingen. Velen zullen zijn beeldende preektrant in dit

boek herkennen, waarin hij -vaak op ontroerende wijze- vertelt aan, en in samenspraak is met zijn vriend Jonathan.

Geb. 145 blz.

met extra grote letter

f 18,95

verkrijgbaar bij de boekhandel

Voor vakantie te huur verblijf bosrijke omgeving, de Heuvelrug. Voor 2 pers. in Doorn. Veel fietsmogelijkheden. Tel.: 0343-413587.

Te huur op de Veluwe: Luxe vakantiewoning bij boerderij, 5 pers. C.V., wasm., linengoed aanw. Inl.: 0578-613395.

Te huur gevraagd: zelfst. woonruimte in Utrecht of omgeving. Tel.: 0113-341279.

BKG

Zoekt u verantwoorde kraamhulp?
Belt u dan:
0318 - 52 77 99

Voor hulpverlening dag en nacht bereikbaar!

Voor inlichtingen kunt u ditzelfde nummer bellen tijdens kantooruren.
Laat u tijdig inschrijven!

Vanaf 1 juli '99 wordt de gezinszorg apart gecoördineerd!

Voor aanvragen kunt u zich wenden tot
Mw. G. Casteleijn op tel.:
0180 - 68 22 19

Elke dinsdag en vrijdagavond van 20.00u. - 22.00u.
Bij spoed en b.g.g. kunt u bellen:
0318 - 52 77 99

OUDEREN OP VAKANTIE?

Kom eens naar Aagtekerke. Huur een stacaravan op **camping Schoolzicht**. Onze caravans zijn natuurlijk voorzien van verwarming, toilet en douche.

Op de camping is er altijd aanspraak en gezelligheid terwijl u toch uw eigen stekje hebt. En in april, mei, juni en september zijn de caravans echt niet duur!

Op de camping wordt de zondag in ere gehouden.

Hartelijk welkom.
Familie de Visser
Camping Schoolzicht
telefoon 0118-583333

Ned. & Steenw. Scherpenzeel
Boeder Scherpenzeel
Handelsonderneming

AMBTSKLEDING
Kostuums: ~ 2 en 3 delig zwart - grijs - e.a.
Preekjassen ~ Jacquets ~ Pantalons
Streppantalone ~ Overhemden ~
Stropdassen ~ Sokken ~ Overjassen
Hoeden ~ Schoenen

Showroom:
Nieuwstraat 87 3925 EE Scherpenzeel
Telefoon 033 - 2778068 - Fax. 033 - 2770561

Op afspraak - service aan huis

HET WOORD VOOR ISRAËL

Werk onder Joden in Israël en wereldwijd:

- Bijbelverspreiding
- Lectoraatvoorziening
- Toerusting aan plaatselijke Messiasbelijdende gemeenten
- Diaconale hulpverlening

Steun ons werk!

Maak uw gift over op giro 338952 of bank 461863723
Deputaatschap voor Israël van de Gereformeerde Gemeenten
Postbus 400, 3440 AK Woerden, tel. (0348) 489 929

Collectebonnen machinaal tellen?

vraag demo en/of referentie
Den Hertog 0314-341381/0548-515415

Voor een paar dagen of langer, gezelligheid en sfeer, **Pension 'De Peel'**, gelegen in de mooie Betuwe, waar het gewoon goed is.

Fam. Knuijvers, Boveneindsestraat 14, 4041 EJ Kesteren, tel. 0488-481687.

Van BOEKHANDEL & UITGEVERIJ Horssen bv

DORPSTRAAT 100 - 3881 BE PUTTEN
Tel. 0341 36 22 77 Fax 0341 36 20 77

Statenbijbels - Huisbijbels - Kinderbijbels
Kerkbijbels (alles Statenvertaling)
Theologische werken - Dagboeken
Bijbel- en Catechismusverklaringen
Leesboeken voor jong en oud
Voordeelaanbiedingen
Tweedehands en Antiquarisch
Psalm- en Muziekboeken
Bladmuziek (noten en klavarskribo)
CD's en Musicassettes
Boeken- en CD-bonnen
Wens- en Gelegenheidskaarten

SHGO

STICHTING HULPVERLENING IN GEZINNEN

Uitgaande van de Ger. Gem. in Ned.

Voor betaalbare en verantwoorde hulp in gezinnen waar uit de Statenvertaling wordt gelezen en geen TV aanwezig is.

Rijksgediplomeerde KRAAMHULP:
tel. 033-2774 547 of 0346-264 595.
Dagelijks bereikbaar, laat u tijdig inschrijven.

GEZINS- BEJAARDEN EN ZIEKENHULP:
tel. 0166-652 605.
Inlichtingen iedere werkdag van 8.30-10.30 uur;
vrijdags ook van 19.00 - 20.00 uur.

Ruim gelegen 6 en 8 pers. bungalows (3 sl.k., wasmachine) en 4/6 -pers. stacaravans (2 sl.k., douche). Bel voor de folder: **Bungalowpark De Verrassing**, Oosterend TEXEL, 0222 - 318391.

KLASSIEKE ORGELS

Hoofddealer van **Johannus, Eminent, Ahlborn, Sweelinck, enz.**

Tel.: 0180 - 31 56 52

Nieuwerkerk a/d IJssel, Vrijheidslaan 55
Genemuiden, Julianastraat 12
Krabbedijkje, Oostpolderweg 1
Nederhemert Noord, Kapelstraat 1
Beesd, Veerweg 14

UNIEK IN PRIJS!

begravenisverzorging
T. den Hollander

Begravenissen in Vlaardingen, Rotterdam en omstreken.
Opbaar mogelijkheden in een door u gewenst uitvaartcentrum of thuis met koeling.
Geen crematies.
Dag en nacht bereikbaar.

Mozartaan 13
3131 ES Vlaardingen
Tel. 010 - 460 05 09
Fax 010 - 435 79 12